

V sredo in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto . . .	6 for. 20 kr.
„ pol leta . . .	3 „ 30 „
„ četert leta . . .	1 „ 70 „
„ mesec . . .	— „ 60 „

Po pošti:

Za celo leto . . .	7 for. 50 kr.
„ pol leta . . .	3 „ 80 „
„ četert leta . . .	2 „ — „
„ mesec . . .	— „ 70 „

SLOVENEČ.

Oznaniła.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr. ktera se trikrat natiskuje; večje pismenke plačujejo po prostoru.

Za vsak list mora biti kolek (štampelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

Št. 74.

V Celovcu v saboto 15. septembra 1866.

Tečaj II.

Naš program po vojski. ✓

II.

Program naš, kakor smo unikat rekli, stoji na podlagi svobode in ravnopravnosti vseh posamnih ljudi in vseh narodov. Svoboda, resnica in pravica so od vekomaj in bodo stale in veljale do vekomaj; zatorej bode stal in veljal vekomaj tudi naš program, ki se na te večne stebre opira.

Vendar je svitli cesar rekel: „Prosta je pot, naj si avstrijski narodi sami napravijo program za novo, mogočno Avstrijo.“ In vseh avstrijskih narodov, katerim je za novo, svobodno, srečno in mogočno Avstrijo v resnici mar, sveta dolžnost je, na tej prosti in odperti poti eden drugemu prijazno roko podajati pa se lepo sprijazniti, pogovoriti in zediniti, kako naj se Avstrija preobudi, preobroji in v duhu sedanjega časa uravna. Gorje nam, ako vsak narod le svojo termo trobi, ako noče od svojega programa za ped ne odstopiti in na oltar drage domovine — naše Avstrije — trohice darovati. Mi avstrijski narodi vživamo vsi skupno in vzajemno velike dobrote od naše države in občne domovine; vsi skupno in vzajemno tudi moramo od svojih pravic in svobod toliko odstopiti in toliko butar prevzeti, da država naša ostati more edina in mogočna.

Mi Slovenci že od nekadaj vsem avstrijskim narodom pomaljšamo svojo desnico naproti in jim kličemo: Pobratimo se! Zatorej smo tudi zdaj, ko je prišel tisti srečni in imenitni čas, da si sami stavimo veličansko hišo, v kateri bi vsi narodi prebivali kot ravnopravni bratje svobodno, mirno in srečno, tudi zdaj ponavljamo svoj prijateljski in pomirivni glas in bomo rade volje premé-

nili svoj program, kolikor je le mogoče brez škode in nevarnosti za Avstrijo in za nas.

Program naš je:

Naj Avstrija ostane mogočna! Zatorej je neobhodno treba, da se centralnej ali središčinej vladi prepusti vse, kar jej oktoberska diploma l. 1860 odkazuje. Zunanje, obnovo finančne, kupčijske in vojaške zadeve — vse vojake do poslednjega moža in vse topove do poslednjega možnarja — mora središčina vlada v roci imeti in jih z državnim zborom oskerbljevati. Pri tem ne moremo odstopiti ni za mak! Zastran tega, kako se bo državni zbor sestavil, bomo se pa radi pogajali.

Naj Avstrija ostane edina; to stoji tudi v našem programu. Bralcem našim je že dobro znano, kako nekteri mislijo državo našo presekati na dva kosa, ktera bi le vezala osebná unija ali zveza, to je: oba kosa bi imela vkupno le samega cesarja in kralja, oba posebej pa svoje ministerstvo in svoj državni zbor. Sto in stokrat je bilo že dokazano, da je dualizem črni in očitni grob Avstrije. Zatorej naj imajo vse dežele naše enega in istega vladarja, eno in isto ministerstvo pa en in isti državni zbor za zunanje, finančne, vojaške in kupčijske zadeve! Tudi pri tem svojega programa ne moremo ne za las prenehati.

Naj Avstrija ostane ustavno svobodna; tudi to smo na program naš zapisali. Nasprotniki naši nam venomer radi očitajo, da malo maramo za politično svobodo, da podiramo ustavo in podpiramo reakcijo. To je gerda, nesramna laž in tim bolj, ker nam vse naše djanje in nehanje že toliko let priča, da se poganjamo in vojskujemo za ustavno svobodo. Vse pravice

in svobodine, ki spadajo k pravej, demokratičnej ustavi, tirjali smo, tirjamo in tirjali bomo; — tudi pri tem ne odstopimo ničesar. —

Naj Avstrija postane avtonomna ali samoupravna država, glasi se naš program dalje. Občinske zadeve naj oskerbljuje občina, deželne dežela, skupinske dež. skupina. To je duša in jedro resničnega ustavnega življenja, zatorej se ga terdno in vselej deržimo in od teh tirjatev ne menjamo. Ali si pa naredimo občine velike ali majhine, — ali ostanejo dežele tako kakor so zdaj, da imamo 17 deželnih vlad, zborov in zborčičev, ali pa se več deželic zlije v eno samo pa več deželo, — in ktere deželne skupine naj se napravijo, — pri teh zadevah je pot odprta in naj se vse in povsod takó uravna, kakor se po postavnem in ustavnem potu za najboljšo in vsakej deželi najprimernejšo kaže in določi. —

Slednjič se na našem programu blisketá narodna ravnopravnost:

Naj v Avstriji vživajo vse narodnosti enake pravice. Naš materin jezik hočemo imeti po šolah, po cerkvah in po uradnih, kakor ga imajo naši sosedje Nemci. Vsak pošten človek, ktermu svoboda in pravica ni prazna beseda, bode nam rade volje poterdil, da kaj tacega tirjati, ni prenapeto, da se že vse to samo od sebe zastopi, — zatorej očitno spet ponavljamo, da od teh svojih narodnih pravic ne popustimo nikoli za černo za nohtom. To je naš program, od kterege se ne ganemo, ne moremo in ne smemo ganiti, dokler stoji Avstrija, dokler živi narod slovenski: „Naj tedaj nad nami strašna burja naj se znese, Skala poka, dob se lomi, zemlja naj se trese: Bratje! mi stojimo terdno kakor zidí grada, Črna zemlja naj pogrezne tega, kdor odpada!“

Besednik.

Potopisne črtice *).

Preljubi „Slovenec“!

Dragi naš domorodni list, pa saj ne misliš, da si tukaj med nami v Slovenskih goricah tujec in da te kar nič ne poznamo? Ne, tudi ti k nam dohajaš in greš pogostoma iz roke v roko ter vsak, kdor te le enmalo pregleda, hvali tvoje serčno in zvesto domoljubno obnašanje; posebno pa si se tudi meni prikupil, tako da ti hočem zanaprej boljše služiti in pomagati, kar mi bo le mogoče. Pozdravljam pa tudi vse tvoje prijatelje in jim hvalo dajem za vso njihovo materialno (novčno) in dušno pomoč, — Bog Vas živi! Po tvoji prijazni prošnji in besedi do slovenskih domoljubov pa te vendar milujem, da imaš za svoj trud tako majhno podporo; zato sem tudi jaz sklenil, ti več-

krat kaj pisati in, koderkoli bo mogoče, pomoči iskati. Moja roka je sicer le kmečkega orodja navajena, nikakor pa ne peresa; ali vendar kar mi je mogoče dobrega storiti, posvetil sem to že od mladih nog veri, domovini in narodu svojemu. Vendar sem pa za takó imenitne reči do zdaj še jako malo storil, ali prosim za zamero, kajti manjka nam vsem takaj velike serčnosti in materialnega blaga. Za zdaj ti pa pošljem, dragi moj „Slovenec“, tote verstice, ki sem jih bil pred nekimi dnevi načrtal in ki obsegajo nekatere potopisne črtice, ki naj jih „Slov.“ svojim dragim bralcem naznani, — morebiti da bodo marsikoga zanimale.

Razna opravila so me tirala po lepih in blagoslovljenih Slovenskih goricah proti nemški meji. Marsikaj sem tu videl in pozvedel. Po dolinah in goricah ugledaš tukaj kmeta, ki si skrbno in trudapolno pospravlja svoje pridelke; tamkaj deklico — pastirico, ki pase ljubo živinico in ali brezskrbno pójje kratke slovenske pesmice, ne vedoča, kaj se po svetu godi, ali pa tudi žaluje po milem bratcu, ki tam kje v strašni vojski kri preliwa. Drugod spet vidiš ubozega vincarja, ki nese malo moke od murskega mlina za svojo zmerno izrejeno deco. Dalje gredé srečal sem tudi znanca, ki je ves kláveren peljal domú prazno rezeno

snopje in ki me je prašal in prosil, naj mu berž povem, kako je kaj z vojsko? Na kratko mu povem, kar vem, namreč da se našim na severu slabo godi in da smo povsod na zgubi. Oh, izdihne on žalostno ter mi podá list, kterege je sosedov Francé domú pisal. Čeravno je le-ta bil že ves pomazan in je le žalostne dogodbe iz stražne bitve pri Kraljevem Gradcu bolj po vrhu popisoval in marsikterege znanca junaško smrt naznanjal, pregledoval sem ga vendar z veseljem, ker je bil skorej čisto in lepo slovenski pisan.

Imel sem že l. 1848—49 priložnost liste sinov-vojakov staršem prebirati. Ali slovenska pisava je bila tedaj kaj čudna, pomešana in skorej nerazumljiva tako, da je bilo večidel prav težko to mešanico nemških in slovenskih črk in besed v slovenskem jeziku si raztolmačiti. Zdaj pa že prihaja dokaj taci listov, ki staršem veselje delajo, ker se jim vse prav umevno naznaja in jih mlajši otroci lahko čitajo. Zato se pa tudi šole hvalijo, ker se otroci zdaj res nekaj naučé. Gredó naj pa rakom žvižgat vsi tisti, ki Slovincem slovenskih šol ne privoščijo in jo venomer godejo, da je le nemščina edino potrebna in zveličavna, — pa saj je omenjeni kmetič med drugim tudi še to le pristavil: „Vem, da Lahi ni-

*) Prejeli smo te črtice od priprostega slov. oratarja in domoljuba, ki jih tu po majhnih popravkih z veseljem naznanjamo. Vred.

Mi Slovenci torej nosimo z živo zavestjo bandero: Vse za edino, mogočno ustavno, avtonomno Avstrijo, za svobodo in ravnopravnost vsem posamnim ljudem in vsem narodnostim; — pri tem nič ne odstopimo; kaj družega pa je zastran poti, po kateri mislimo priti do te svobode in ravnopravnosti. Zastran te poti se radi dogovarjamo in pogajamo, — kako, povemo v prihodnjih sestavkih, ki smo jih sprejeli od mnogih slovenskih rodoljubov. Ti sestavki se skozi in skozi sučejo okoli deželne skupine, ktere bo treba nam Slovencem napraviti. Donašali jih bomo, kakor smo jih sprejeli, pa na koncu še le razodeli misel svojo. Zatorej prosimo, naj tisti, ki so volje te sestavke pretresovati, potrpljenje imajo tako dolgo, da se ti sestavki končajo. —

Avstrijsko cesarstvo.

Na Dunaju. (Ministerstvo; kupčijske zbornice; vojaške zadeve; Belcredijev program; hvale vredni izgledi.) Zastran ministerstva res ne ve človek, ali in kaj bi pisal; vsako uro potegne drug veter in donaša nam imena novih ministrov. Danes se govori, da ostane vse pri starem, da Hübner pojde spet v Rim za poslanca, da Holzgethan ne prevzame finančnega ministerstva, timveč da še ostane Lariš. Wüllerstorff pa je menda predložil neko poslednjo besedo; ki povdarja konsulske zadeve v Jutrovih deželah, in je terdne volje odstopiti, ako njegova ne obvelja. Vse se tudi nad nad tem čudi, kar se od slavnega nadvojvoda Albrehta pripoveduje. General John ni še imenovan za pravega vojaškega ministra timveč nadv. Albreht bi prevzel neko novo mesto, postal bi „generalisimus“ cele armade in stal bi više nad vojaškim ministrom. Nam se dozdeva le samo govorica, ker po tem pravne zastopimo, kaj bi imel vojaški minister opraviti, in kdo bode za vojaške zadeve državnemu zboru odgovoren, ako vsaj enkrat tudi mi Avstrijanci dobomo odgovorno ministerstvo. Vse kaže, da strašno vre in se vse nekako meša. — Tudi v kupčijskih zbornicah pripravljajo se nekatere premembe. Le en glas je, da sedanje zbornice ne zadostujejo našim potrebam; preveč so namreč po birokratičnem kalupu in v centralističnem duhu sestavljene. Ni se čuditi, da se od vseh strani oglašajo želje in prošnje, naj

se preuredi. Najbolje pa bi bilo po naših mislih to, kar kupčijska zbornica v Pragi priporoča. Naj se namreč te zbornice decentralizirajo in ločijo na več kampov: zbornica za kupčijo, zbornica za obrtnijo in njima naj se vnovič pridene zbornica za kmetijo. Tako bi se opravila lepo razdelila in vsaka zbornica bi za svoje potrebe gotovo najboljši sama skrbela. Da se nam finančna butara zljajša, zaukazal je svitli cesar precej po sklenjenem miru pri armadi nekatere imenitne premembe. Vojaške priklade (Feldzulagen) nehajo, 4. in 5. bataljoni se razpustijo, vojaki gredo domu na dopust; konji se prodajo; oficirji, ki ne ostanejo pri polkih, imajo na volji, ali ostati v razpoloženju (zur Verfügung) ali pa stopiti iz vojaške službe pod tem, da dobojo popred za odškodnino svojo plačo za dve leti in obljubo kake civilne službe. Dalje Avstriji ne bo treba v mirnem času 222.107 vojakov in 30.794 konj na nogah imeti, ker je stopila iz nemške zveze; tudi posadka za Benecijo, ki je štela 60.000 mož., kot nepotrebna odpade. Več kot dve tretjini od tega denarja, ki ga je vsako leto naša armada požerla, manj pojde vsako leto na vojaške potrebe. Še od marsičesa se govori, da se bo preuredilo tako, da se bode veliko denarja prihranilo, ob enem pa tudi vojaštvo na višjo stopinjo povzdignilo. To so gotovo za celo cesarevino kaj lepe in vesele novice, — da bi le res tudi v življenje stopile! To pa je že gotovo službeno oglašeno, da je cesar znanega Henikstein-a, vodja generalnega štaba, odstavil in na njegovo mesto slovečega John-a povišal. Clam-Gallas pa res zapusti Avstrijo, ki mu je za njegove l. 1859 v Italiji in letos na Ceskem pridobljene zasluge tako nehvaležna! Vsi kličemo: Srečno pot! — Zdaj so jeli programi od vseh strani na svitlo hoditi; še Belcredijev, ktere ga dozdaj še nihče na tanko ni poznal, se je pokazal in prišel na svitlo. „Debatte“ je o njem nekaj razglasila. Najpred se skličejo še to jesen vsi deželni zbori takraj Litave; ti zbori napravijo deželne proračune za l. 1867, in rešijo druge predloge, ktere jim misli vlada predložiti. Med tem pa preteče čas, za ktere ga so poslanci izvoljeni bili; zatorej se dež. zbori razpustijo in nove volitve razpišejo. Proti vigredi l. 1867 se ti novi sestavljeni zbori skličejo in naznani se jim, kar je ogerski deželni zbor sklenil zastran vкупnih državopravnih zadev. Potem izvolijo dež. zbori nekaj poslancev in jih pošljejo na Dunaj, da se v tem zboru deputacij iz vseh

dež. zborov takraj Litave posvetujejo zastran državopravnih prašanj. Če je temu tedaj res tako, vidi se, da Belcredijev program cika na zmerni dualizem. Po federalističnem programu naj o teh prašanjih razsojajo ali vsi dež. zbori posebej ali pa zbori deželnih skupin. Tudi to nas enmalo skerbi, da se tako imenitna reč odlašna na dolgo klop — do prihodnje vigredi! Kaj bi bilo, ko bi spet kak vihar od zunaj potegnil in nas spet našel nepripravljen! — Že unkrat je „Slovenec“ omenjal, kako se možko in avtonomno okrajna zastopništva na Ceskem obnašajo. Tako je zastopništvo Novopaskega okraja sklenilo, državnega ministra to le prositi: da se c. k. okrajne in okrožne oblastni precej odpravijo, ker njih opravila lahko občine opravljajo; naj se c. k. žandarmerija razpusti, ker si bojo ljudi za javno varnost že občine same po potrebi poiskale; naj se narodna ravnopravnost vsaj enkrat v šole, uradnje, sodnje in javno življenje vpelje, — naj se deželam česke krone podelijo ravno tiste pravice, ki jih vlada deželam št. štefanske krone misli dovoliti.

Dežele notranje-avstrijske.

Iz Celovca. (Belcredi in Madjari; pohujšanje; novi opat in slovenščina). Slava Belcrediju, da se Madjarom ni dal premagati, timveč stanovitno stal na oktoberskej diplomii in septemberskem manifestu. Naj pa ne ostane B. na pol pota, naj se pogaja tudi z drugimi narodnostmi, ki živijo na Ogerskem; tudi Slovani, Romani in Nemci imajo ravno tiste pravice kakor Madjari! Po naših mislih s sedanjim Ogerskim zborom ne pridemo do srečnega konca; — sami Madjari v njem zvonec nosijo, katerim je za edino in mogočno Avstrijo veliko manj mar, kakor za veliko Madjarijo. Le škoda za zlati čas, ki se ž njimi potrpi! — Vlada je jela po raznih mestih male časnike, ki delajo v njenem duhu in ukazu, na svitlo dajati. Dostikrat smo že vpili, naj se zadeve zastran uradnih časnikov preuredijo. Pred vsem bi bilo treba, da se ljudje, ki so Meternichu, Bachu, Schmerlingu služili, pri tej priči odpravijo, da ne bojo tolikokrat žalili Slovanov, kar sedanji vladi gotovo ni po volji. Vlada namesto tega pa le nove časnike nareja, ki jih možaki stare šole vredujejo. Že to ni pametno in pravo! Kar pa še veliko pohujšanje dela, je to, da ti časniki ne plačajo niti kavicije niti koleka. Postave so za vse, tudi za ministre in pohujšanje je tim več, ako še celo vlada ne mara za svoje postave! Naj visoka vlada le resnično in stanovitno dela po ustavi in po pravici, naj le skerbi za srečo in blagostanje cele države — in imela bode na cente takih časnikov, ki jo bodo zagovarjali, branili in hvalili na vse gerlo in to celo zastoni, da, še veseli bojo, da imajo kaj hvaliti! — Tudi mi Slovenci smo svobodno veseli, da se je izvolil visokoč. O. Avguštin Duda za opata. Še preden je „Slovenec“ svojo znano besedo spregovoril, mislil je že tudi na slovenščino in pre-mišljeval, kako jo povzdigniti na boljšo stopinjo in na tisto mesto, ktero jej gre na Koroškem kot drugemu deželnemu jeziku. V ta namen pojde nadepolni in rodoljubni, novo posvečeni benediktinar o. Franc Salezi Pirc na Dunaj pripravljat se za zgodovino, zemljepis in slovanščino.

Iz Podgorjan. П. (Božja pot, Letina. Slovenščina. Poroka.) Kaj lepo bi bilo, ko bi se tudi odtod hotel kdo semtertje kaj v „Slov.“ oglasiti. — Še raji bi ga potem prebirali, ko bi zmiraj tudi iz svojega domačega kraja kaj brali. Naj vendar poskusi kdo, — za danes bom pa jaz. Najprej naj povem, da je pretečeno saboto, t. j. na malo Gospojnico in

majo nikdar miru, — pa zakaj je tam gori s Prusom vojska? Čul sem, da se samo za nek nemšk „bund“ dajejo, moj sin pa je Slovenec in je tamkaj žalostno smrt storil. Kako je to, da se Slovenci za Nemčijo bijejo? — Pritrditi sem mu moral vse ter sem potem še pristavil, da bo skorej boljši.

Potem grem dalje naprej. Ker tu ni prostora vsega natanko popisati, vzamem v misel samo lepe sadne vrtove in vinograde, ki obetajo obilno sladkega sadja in grozdja, nekteri pa so tudi od slane poparjeni ter prebivalcem slabo upanje za prihodnje leto dajejo. Kamnja in pustin ni sicer tukaj videti, tolikanj več pa pašnikov, goličav in neobdelane zemlje, ki bi bila prav pripravna za sadne vrte in vinograde. Manjka pač še kmetijskega nauka, skrbi in pomoči za kmetijstvo, pogreša se pa tudi že zdaj doma marsiktera roka, ki tam neke v tuji zemlji trohni.

Če pride popotnik proti jugu na konec naše ljube slovenske domovine in stopi tam na Občini prvokrat na vrhunec, zagleda naenkrat pred seboj Trst in sinje jadransko morje, oh kakšni občutki ga takrat navdajajo! Ve pa to le tisti, ki je sam vse to občutil in videl. Nekaj tacega pa sem tudi

jaz občutil, ko sem na svojem potovanju dospel na konec slovenske zemlje, t. j. na grad Čmureški ali strmec pri Mariji Snežnici. Tu namreč se odpre očem prekrasen pogled na znamenito Lipniško polje. Todi stanujejo do dereče reke Mure Slovenci, kateri so bili nekdaš še veliko dalje zgorej razširjeni, kajti če pogledamo nazaj v zgodovino, našli bomo, kakor se tudi še med priprostim ljudstvom pogosto pripoveduje, da so slavni naši prededje na totem polju, bojevali se z Avari, Madjari, Turki itd., mnogokrat domovino rešili in življenje svoje žrtvovali. Če se vse to prav živo pomisli, zares tužno in tesno mora biti Slovencu pri srcu in s solzami v očeh zre po imenitnem polju ter se nehoté praša, kaj bi bilo, ako bi se po božjem dopuščanju kosti tukaj počivajočih junakov iz praha vzdignile in bi od nas ali naših račun tirjale, zakaj da mi od lastnega naroda odpadamo, materin jezik popuščamo in se le bolj poganjamo za tujo reč? Kakšen bi bil neki naš odgovor?

(Konec pride.)

potem v nedeljo, veliko pobožnega ljudstva iz bližnjih in daljnih krajev semkaj priomalo. Tu je namreč starodavna in sloveča božja pot. Kapelica, ki je visoko v gori, postavljena je neki že za časov sv. Heme, ki jo je gori D. M. v čast zidati dala. Ljudstvo jo je imelo vedno v veliki časti in jo še ima, zato toliko romarjev, med kterimi smo tudi veliko Celovčanov videli. Pa tudi vreme je bilo res kaj lepo do nedelje popoldne. Takrat pa je naenkrat nastal hud veter z dežjem, bliskom in gromom, da ni bilo moč nikamor iz hiše. — Letina bo tu, hvala Bogu, še precej dobra. Tudi jesenski sadeži obetajo še precej obilno pridelka. Da bi nam le slana prizanesla! — Da smo tu za slovenščino in slovensko branje vneti, da sta zlasti gg. župnik in učenik prava slov. veljaka, tega vam ne bom na dolgo in široko razkladal, to mi lahko na besedo verjamete. H koncu pa povem še to „Slovenčevim“ bralcem, da sta bila tu one dni v oklicih: ženin, ki je star kach 30 let, nevesta pa ima blizo 70 let! Kaj ne, da je to lep par?

Iz šent-Jernej na Dolenskem. F. S. P. (Narodnostne zadeve. Šolske preiskušnje. Narodni zavodi. Vojaki. Pogostovanje). Izvrstni naš „Slovenec“ prejema od vseh krajev drage Slovenije dopise, le iz šent-Jernej nismo še nikoli nič čitali v njem. Ker imam ravno nekoliko prostega časa, naj mu pa jaz nekaj napišem.

Vem, da bi dragi bralec „Slovenec“ najraje slišal, kaj je tukaj pri nas se slovenščino. Z veseljem ti naznanjam, da še precej dobro. Imel sem tukaj priložnost z vsakršnimi ljudmi govoriti n. pr. z gg. duhovniki, uradniki, kupčevalci, kmeti itd., pa videl sem sploh, da se slovenska zavest razširja in množi, da se duh slovenski krepi in jači. Ne sramujejo se več domačega glasú, besede matere; le kak doslužen vojak, ki se je pri vojaci nemščino slabo lomiti naučil, le ta edini se še rad spakuje, češ, da bi ljudje mislili, kakor da bi se bil Bog ve kaj po svetu naučil. Pa skorej najhujši nemškutarji so tako imenovani „spießbürger-ji“. Ti bi se menda radi z nemško kulturo ponašali in bornemu kmetu „respekt“ delali, pa se bodo menda počasi tudi oni spametovali.

Imel sem več ko enkrat priložnost pogovarjati se s takimi možiceljni. Jaz sem govoril slovenski, ta in pa ta je pa nemški jezik lomil, da je bilo strah in da so mi lasje skorej po koncu stali. Nekaj časa sem poslušal grozno klepetanje, potem pa ko mi je poterpežljivosti zmanjkalo in so se tudi ušesa že naveličala, sem prijazno opomnil, da bi se po slovensko znabiti bolj razumela!

Kako pa kaj v šolah? Tudi tukaj slovenščina še precej napreduje. Bil sem pretečeni mesec pri treh šolskih izpitih nazoč: v šent-Jernej, v Škocijanu pa na Raki. Povsod so otroci prav izvrstno odgovarjali, tako da jih je bilo res veselje poslušati. Slovenščina ima častno mesto v učilnici — ne tako v zapisnikih, kjer se še vedno tisti nemški „sehr gut, gut, mittelmässig“ itd. bere. Res ne vem, zakaj da ne bi bili zapisniki čisto slovenski, saj nam vendar ne manjka slovenskih besed za ove izraze! Pa upajmo, da bo drugo leto boljši. Se bolj pa človeka v oči bode, če vidi slovenske primke po nemško pisane. To pa res ni za nikamor! Tacih zmajev bi se učitelji prav lahko ogibali!

Prav lepo je, da se otroci tudi v petju vadijo; kajti s petjem lepjih, nedolžnih in pripravnih pesmic si delajo kratek čas, žlahtnijo srce, razveseljujejo druge ljudi, pa tudi narodna zavest se budi.

Čitatelji Slovenčevi „Slovenca“ kaj močno hvalijo. Nek c. k. uradnik, kterega besedo smem kompetentno (pristojno) imenovati, rekel mi je, da ne pozna boljšega političnega

lista, kakor je naš „Slovenec“. Le škoda, da je tukaj tako malo znan, kakor tudi naša družba sv. Mohora. Naj bi slovenski rodoljubi in posebno naši slovenski duhovniki ljudi podučevali in jih seznanjali z našimi koristnimi zavodi!

Po Dolenskem imamo od sv. Jerneja sem tudi vojake nastajene. V šent-Jernej stoji baterija, po vašeh so pa pešci 54. polka, ki se imenuje Gruberjev. Vojaci so prav pametni ljudje; nikakoršne pritožbe zoper nje ne slišiš, — samo te dni so v neki vasi šentjernejske fare nekega kerčmarja zato, ker jim pozno po noči ni hotel nič več vina dati, z bodali hudo ranili, tako da so ga morali danes se svetimi zakramenti prevzeti. Kaj vse vino stori!

Na zadnje moram pa še nekaj lepega in vse hvale vrednega omeniti. Tudi na Rako so bili postavljeni vojaci Gruberjevega polka, namreč prva kompanija drugega batalijona. Pa ko so tje prišli, hitro so nekteri kerčmarji poskočili z vinsko ceno. Vojaci niso bili dolgo na Raki, kamor je tudi preveč od rok, ampak preselili so se v Krško pa v Leskovec. Lakomni krčmarji tedaj menda niso veliko pridobili.

Dan pred odhodom, to je v nedeljo 2. septembra, pa povabi blagorodni in obče-spoštovani bogatinec Viljem Pfeifer celo kompanijo po kosilu na vino. Ob eni popoldne se je na trgu delilo vino med hrabre vojake, ki so pri Kustoci tako pogumno se borili in veliko trpeli. Vsak mož je dobil polič dobrega, zdravega in okusnega vina, pa smodko. Podčastniki in dva velikanska Hanaka, ki sta bila se srebrenimi svetinjami zavoljo posebnih vojaških zaslug okinčana, so pa še dober škaf vina in mnogo smodk po vrhu dobili. Častnike je pa blagosrečni gospod na dobro málico uljudno povabil, kjer jih je z vsem dobrim in z najboljšimi smodkami razveselil. V srce me je ginilo, ko sta prišla dva poslavljená Hanaka (prostaka) in se milosrčnemu gospodu prav lepo v českem jeziku za toliko prijaznost in dobrot zahvalila.

Tudi častniki so bili prav dobre volje in rekli so, da jih jako veseli, da se njih zasluge tudi od civilne strani priznavajo. Pa tudi menda še celo pot niso bili takó lepo sprejeti in pogostovani, kakor na Raki od g. Pfeiferja! Zato sem pa tudi te črke napisal, da svet zvé lepí čin g. Pfeiferju na slavo, drugim pa v lep izgled. Slava!

Iz Notranjskega. V goriški grofiji je bilo grozno veliko vojakov in skoz Ajdovščino jih je šlo toliko, da je naša okolica nektre kratki podobna bila velikemu tabru. Ljudje so pa vse radi pretrpeli, saj je bilo vse to marširanje dokaz miru in vojaki so se mirno in priljudno obnašali. Vojkovodja gospod nadvojvoda Albreht priznava našo to dobro voljo in zahvaljuje se vsem občinam. Vse so dobile zahvalno pismo, ki ga vam tu pošljemo. Razveselil nas je pa ta dopis tem bolj, ker je v slovenskem jeziku pisan. Da bi vse uradnije ta zgled posnemale in da bi se vresničil pregovor: exempla trahunt, izgledi vlečejo. Pismo se glasi tako le:

Njegova cesarska visokost prejasni gospod feldmaršal nadvojvoda Albreht poslal mi je z Gorice na 15. avgusta t. l. sledečo premilostljivo pismo:

„Naj z iskrenim veseljem Vaši Prevzvišenosti dopovem, s koliko pravo domoljubno gorečnostjo in poznanja vredno radodarnostjo da so mesto Gorica in vse soseske grofije Goriške in Gradiške z vso pripravnostjo k sebi vzele in v svoje suhote spravile čudo veliko čet vsake vrste orožja, in kako so si prizadevale na vsako stran, da jih kar le gre boljše prehranijo.

„Preden se tedaj ločim z gostiljubne Gorice ne morem drugače, ko da popolnoma pripoznam zaslugo, ki gre

„zavoljo tega županijskim starešinstvom „ravno tako, kakor vsakemu posamnemu „prebivavcu omenjenih grofij, ter da se jim „za to iz srca zahvalim.

„Prosim Vas, prevzvišeni gospod, da „le-to moje pismo dotičnim soseskam na „znanje daste in še to-le pristavite, da „bom prav rad po dolžnosti z vsim spoštovanjem sporočil njegovemu Veličanstvu cesarju, kako iskreno in zvesto so „se obnesli“.

Nadvojvoda Albreht s/r.
feldmaršal.

Spolnujem milo mi dolžnost naznanjaje tukaj občinam tako častno spričevalo.

V Trstu dne 19. avgusta 1866.

Namestnik njeg. ces. kr. apost. Veličanstva v Trstu in Primorju.

Baron žl. Kellersperg.

Stillwater v Minesoti 8. avg. 1866. A. P. (Razne novice). Ako bi zdaj začel svoje pismice z besedami, „z veseljem vzamen pero v roko, da vam nekoliko verstic načrtam“, bi gotovo resnice ne govoril, ker tudi mene so novice in spremembe zadnjih časov jako pretresle. Zlasti pa se en mesec ni drugega slišalo, ako sta se dva srečala, kakor to, kako strašna vročina da je, kakoršne ni bilo od leta 1779. Takrat namreč je bilo 102½°, letos pa 104 po Fahr. v senci, — in kaj ne, prijatli v Evropi, da ni to, kar si bodi? Vročina je bila v resnici strašno huda; vsaki dan so nam časniki prinášali, koliko ljudem da so se od solnca po vseh krajih možgani vneli, tako n. pr. v Novem Jorku nek dan 27! Tudi kolera je začela pri taki hudi vročini v izhodnjih mestih razsajati, ali zdaj je zopet malo ponehala, ko se je tudi zrak malo ohladil. —

O evropskih zadevah smo vsaki dan komaj sporočil pričakovali. Kar se je ukraj morja spremenilo, smo v desetih dneh že tukaj vedeli. Nobeden ni take naglosti pričakoval. Časnikarji so domače zadeve bolj opuščali in le preko-atlanske pretresovali. Sporočila so bila pa večidel taka, da jih nobeden ni mogel na tanko presoditi. Vedno se je slišalo: „pričakujemo dalnjih in bolj natančnih sporočil“. In čujte, ko blisk nam dogotovljeni pomorski daljnopis prinese 29. julija novico — mir. Natančnosti nam bodo parobrodi prinesli. Važne dogodbe zdaj zvemo tako hitro, kakor da bi v Evropi bili. Novice, pripravljene za daljnopis v Londonu ob 3. uri v torek zjutraj, priletijo že v ponedeljek zvečer ob deseti uri — razloček je od Londona do Novega Jorka 5 ur. 3. ura v torek zjutraj pri vas je pri nas še le 10. ura v ponedeljek zvečer. Najvažnije novi se pa tudi precej vsako uro natisnejo, ko le dospejo in se po ulicah prodajajo po pet kr. Društvo časnikarjev plača 80.000 tolerjev na leto, da se sme vsaki dan 200 besed iz Evrope v Ameriko telegrafovati. Za privatne telegrame se pa plača 50 tolerjev za dvajset besed.

Kar se američanskih zadev tiče, je še zmirom tako, kakor je bilo pred osmimi meseci. Naši očetje radikalci so osem mesecov v Washingtonu sedeli, neumno blebetali, nič koristnega napravili temveč še le pokvarili in so se zadnji teden zopet razšli. 14. avgusta se bodo demokrati in zmerni republikanci v velikem shodu v Philadelphiji zbrali, kamor poslanci iz vseh zedinjenih držav pridejo, da se pogovoré, kako da radikalizem zmagajo, ker, ako ta še nekoliko časa gospodari, bati se je, da bode zopet bratovska kri tekla. — Iz Meksike nam le slabe novice dohajajo. Cesarica popotuje v Evropo. (Je že tudi v Miramari. Vr.) Pretečeni teden se je žetev začela. Govori se, da je letos blagoslov jako obilen. — V našo lepo državo so celo leto dohajali izseljenci, ki so večidel Švedi, Norvegi in tudi Laponci. — Meseca septembra bode

železnica do naših Slovencev dogotovljena in še le takrat Vam hočem o njih kaj sporočiti, kakor ste v „Slovenca“ poprosili. Takrat namreč jih bodem obiskal.

Ptuje dežele.

Pruska. Zdaj so tudi poslanci obeh zbornic z veliko večino sklenili, naj se Hanovaransko, Nasavsko, Kurhesensko in mesto Frankobrod pruskemu kraljestvu pridruži ali anektira. Ravno tako se zgodi s Šlesvik-Holštinskim. Res, Prusi se podvzajo ne samo na bojišču, ampak tudi v zbornici! Pač srečen pa je Bismark, ki je dobil tako naglo odvezo za vse poprejšnje ustavne pregrehe in se je zdaj tudi odobrila posilna njegova politika. Pa saj tudi ni bilo drugega pričakovati! Kdor je pruske liberalce le količkaj poznal, vganil je lahko precej, da bodo po tako slavnih zmagah Bismarku pravo klical. Res da ostane krivica zmiraj krivica, ali reče se pa tudi lahko, da je Bismark prav za prav le gnjila jabelka stresel, in da se je na Nemškem moralo kaj storiti.

Turčija. Zelo neki že vre in tli po vsi evropski Turčiji, zlasti pa med Gerki. Turški posrednik ni tudi nič na Kandiji opravil. Kandijoti se na vso moč pripravljajo Turkom zobé pokazati ter tudi nočejo nič slišati, da bi njihov otok egiptovskemu namestnemu kralju prodali. To bi menda Turk še najrajši videl, ker so mu vsi žepi prazni in je v silnih denarnih stiskah. Tudi so že menda nekaj Turkov na otoku pobili ter jim tudi vse pobrali. — Sliši se, da je tudi na otoku „Kios“ ravno tako sovraštvo do Turkov in da se mislijo tudi tu zoper nje spuntati. — Lahko je tedaj verjeti, da v tacihi okoliščinah turška vlada gerške pri miru ne pusti ter jej brani, da bi se nikar ne mešala v te homatije. Ali Gerki se menda za to malo menijo; kralj sam je rekel, da ne more otočanom braniti, da ne bi šli svojim rojakom pomagat. — Severna Amerika ponuja Turkom za otok Melos 20 milijonov tolarjev. Dobri bodo! — Od Rusov se zdaj le to sliši, da bi kaj radi, da bi povsod na Turškem goreti začelo.

Italija. Mir se še ni sklenil, poglavitna pravila so pa vendar že ustanovljena. Obravnavanje zastran prihodnje meje, odškodnine, drž. dolga, uradnikov, železnice itd. bode dalo še dosti posla, predno se vse natanko in za obe državi dobro določi. Upamo, da se to gotovo zgodi.

Francoska. Napoleon že spet na lov hodi. Sicer se pa še nič ne sliši, kaj da zdaj prav za prav tuhta in kam jo bo vdaril, t. j. ktero prašanje bo najprej reševati začel. Iz Mehike prihajajo vedno slabše novice, tako da se je zdaj celo bati, da ne bi republikanci cesarja Maksasa francoskimi in avstrijskimi vojaki vred vjeli in vse od kraja potolkli. Žalostno! Pa tudi na Turškem bo treba ktero reči; laške zadeve še tudi niso poravnane, nemške pa so menda zdaj na negotov čas — odložene!

Razne novice.

* Nadvojvoda Albrecht je dobil veliki križ reda Marije Terezije, general Marojčić in admiral Tegethoff komenderski, gen. Rodić pa viteški križ ravno tega reda.

* „Slov. Glasnik“ za mesec september nam donša spet lepe sestavke, katerim so ti-le naslovi: „Sirota“ (pesem), „Hči mestnega sodnika“ (spisuje J. Jurčić), „Nar. pesmi“ od Mat. Valjavca, „Rudeča suknja“, „O narodnih pesmih serbskih“, „Isterske drobtine“, „Jezikoslovne črtice“ od Fr. Za-

krajšeka, „Slovansko berilo“ v serbskem, českem, poljskem in ruskem jeziku, „Književni obzor“ in „Besednik“, ki ima pismo iz Celovca (ki ga je „Slov.“ na drugem mestu naznanil) in Ljubljane. Vse je prav lepo in podučno!

* Iz Ogerskega se poroča, da se je žetev sploh dobro obnesla. Posamezne kraje so res spomladanski mraz in druge nesreče hudo zadele, vendar je več del Ogerske zadovoljen, v posamnih županijah so celo vsega obilno pridelali.

* Na Hervaškem in Slavonskem bi bili morali letos 387.738 gld. zastanka na davkih plačati, ali ni se zgodilo. Odrajtalo se je le 80.901 gld. Bo pa uradnikom terda za plačo!

* Pripoveduje se za gotovo, da stane zadnja vojska Avstrijo v vsem skupaj 1 milijardo, t. j. tisoč milijonov gld. Samo pri financah bo zgube najmanj 400 milijonov. Ali nismo prav imeli, ko smo z drugimi Slovani vred tolikrat pred vojsko svarili? Zdaj vidimo in čutimo britko, kakšna je bila ta nemška vojska!

* General Raming, rojen na Českem, je za vojaškega poveljnika na Českem, nadvojvoda Ernst pa na Štajerskem, Koroškem, Kranjskem in Primorskem izvoljen.

* V Berlinu je umrl oni dan znani nekdanji vrednik dunajskega „Vaterlanda“, g. dr. Herman Keipp. Bil je kaj spreten in še mlad mož.

* V Zagrebu je umrl 6. t. m. Milo Martinović, bivši črnogorski serdar cetinjske nahije, svetnik, vojskovodja itd., l. 1853 pa je moral z rodbino vred domovino zapustiti.

* 12. t. m. je imela slovaška ali slovenska Matica občni zbor. Namestu rajnega Kuzmánya se je neki za podpervesednika izvolil znani rodoljub slov. Pavliny-Toth. Drugikrat morebiti kaj več.

* Na Ruskem kmetje zelo solnčne rože sadé. Minulo leto so naredili iz njih več ko 100.000 centov olja, kar znaša 1½ mil. rubljev vrednosti. Več ko tretjina se ga je na Prusko izvozilo. Ali ni to lep dobiček?

* V Koreji v izhodnji Aziji je bilo nedavno 9 francoskih misijonarjev umorjenih.

* Teržačani so pretečeni teden napravili na svoje stroške dve prav lepi veselici v čast našega verlega vojaškega mornarstva. Perva je bila za višo gospodo v pondeljek v Gerstnerjevi gostilnici, druga pa v sredo za prostake na širokem travniku pri sv. Ivanu v Verdolu, kjer se je sešlo toliko ljudi in kočij, da ni bilo mogoče kam stopiti. Mornarjev je bilo 2000 skupaj. Dalo se jim je 50 pečenih skopcev, 2000 bokalov vina, veliko centov kruha, 5000 smodek itd. Na veliki vojaški ladiji „Kaiser“ je bil pa v četrtek sijajen ples in gostba. Redko kdaj, pravi „teržaški Ljudomil“, se kaj takega vidi.

* Dunajski trgovci so na somnju v Rači (v vojniški Krajini) kupovali pret. mesec koštrune ali skopce, par po 18 gld. Dozdaj so dobivali graničarji k večjemu 12 gld. za par. („G. L.“)

* Oni dan smo prejeli IV. zvezek „Čitalnice“, ki jo izdaja slov. rodoljub dr. Ivan Geršak. Ta zvezek donša spet veliko podučnega branja za slovenski narod in mi moramo tudi priznati, da „Čitalnico“ z vedno večim veseljem beremo ter jo živo priporočamo vsakemu, naj bo ktereга koli stanu. Zadržaj tega zvezka pa je: 1) Pravice in postave za vsacega: Županovanje. 2) Narodarstvo: O ljudskih šolah; solni davek; socijalne razmere na Avstriskem. 3) Povestnica in popisi: Ravnopravnost in robstvo; pota človeške omike (IV.); o nar.

pesmih in pravljicah plemen slovanskih (II.); obrabi iz starodavnega življenja (III.) 4) Naravoslovje: O kopelih in toplicah; kratek popis zemlje (II.) 5) Črtice: O debelosti; hranilna moč praprota; zvesti konj; vvožnica (col) od železa; dnevni časi porodov; ljudstvo o kačah; različnosti. — Vse to pa velja nič več ko 50 kr. Slovenci sezite vendar po takó podučivni, zraven pa tako dober kup knjigi, sicer bi lahko prepozno in na svojo veliko škodo spoznali resnico „Čitalničnega“ reka: „Nevednost je najdražja stvar v deželi!“

* Praška „Politik“ bo zdaj donšala po natančnih poizvedbah vse, kar je pruska armada na Českem in Marskem za jed, pijačo itd. potrebovala, bodisi v denarjih, blagu ali živini itd. Videli bomo potem natančno, kaj so Prusi požerli in pokončali, ker celo knjižnicam niso prizanašali in so z dragimi bukvami tobak in smodke si prižigali. To je vendar nezaslišana sirovost!

Duhovske zadeve.

Ljubljanska škofija: G. Matija Kulavic je dobil faro št. Vid pri Zatičini, g. Prim. Ribnikar faro Kresnice in g. Jan. Zorec Turjak. G. Lor. Mazek gre v Zagorje za kaplana, g. Val. Pečnik pa na Vače za benef.

Lavantinska škofija: G. Jakob Kočevar gre za kaplana v Artiče.

Teržaška škofija: G. Jakob Leben pride v Karkavce za duhovnega pomočnika. G. Matija Skala je stopil v pokoj; g. Ant. Hrobatin gre za kaplana k sv. Ant. v Terstu in novoposvečenec g. Jan. Martelanec k sv. Mohorju v Rojanu, v Gradišče pa g. Jernej Križaj, novoposv. G. Andrej Sterk, administrator v Lovranu, postal je ravno tam farman.

Račun dohodkov in stroškov za Slomšekov spominek.

Opazka: (Dalje.) Imena dariteljev računa: V Mariborski dekaniji so darovali gg.: Kostanjevec Jožef stolni dekan 30 gld., Vellebil Karl stolni vikar 10 gld., Flek Jožef stolni kaplan 8 gld., vsi v Mariboru; Dreisibner Franc župnik, Kosi Matija kaplan, oba pri sv. Marjeti pri Pesnici, vsak 6 gld., Trepljak Jožef župnik pri sv. Magdalen, Cvetko Franc župnik, Holc Jakob kaplan, oba pri sv. Barbari v slov. Goricah, Simonič Franc župnik pri sv. Križu, Pernavsel Štefan župnik v Gamnici, Trafela Štefan župnik v Celnici, vsak 5 gld., Breznik Anton kaplan v Gamnici, Stiplovšek Valent. kaplan v Selnici, Škof Juri kurat, Frančiškanski samostan v Mariboru, vsak 3 gld.

(Dalje pride.)

V Mariboru 1. septembra 1866.

Matija Prelog,
denarničar.

Loterija.

Terst, 12. septembra:

61 75 38 45 56.

Prihodnje srečkanje je 26. septembra 1866.

Dunajska borsa 14. septembra 1866.

5% metalike	62.25
5% nacional	68.60
1860 derž. posoj	82.—
Bankine akeije	727.—
Kreditne	158.90
London	128.—
Novi zlati	6.14
Srebro	128.—

V sredo in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto	6 for. 20 kr.
pol leta	3 " 30 "
četrt leta	1 " 70 "
mesec	— " 60 "

Po pošti:

Za celo leto	7 for. 50 kr.
pol leta	3 " 80 "
četrt leta	2 " — "
mesec	— " 70 "

SLOVENEK.

Oznaniła.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr. ktera se trikrat natiskuje; več pismenke plačujejo po prostoru.

Za vsak list mora biti kolek (štempelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

St. 75.

V Celovcu v sredo 19. septembra 1866.

Tečaj II.

Nas program po vojski. ✓

III.

Iz spodnjega Štajerja. L. J.

Narodne ali zgodovinske skupine? Reči moram, da sem se veselil sproženo videti zopet to misel, ker potrebno je, da se tako važna stvar na tanko in na vse strani dobro premisli in prevdari. Zares velevažno je to vprašanje za nas in potrebno, da vsak svojo pové in se tako bolje čistijo misli. Torej menim, da tudi meni, dragi Slovenci, ne bode za zelo vzeli, ako svoje mnenje očitno povem. Ako se omenjeno vprašanje vzame, kakor je samo na sebi, mislim, da se nikakor ne more drugači rešiti, nego da se imajo skupine napraviti na podlagi zgodovine. Da se pri zedinjenju posamnih dežel v skupine mora tudi in sicer posebno na narodnost gledati, to se samo po sebi razume. Iz teh obzir, mislim, so tudi naši slovenski rodoljubi v Mariboru se porazumeli o notranje-avstrijanski skupini, ker ravno ta ima podlago v zgodovini in meri na to, da se Slovenci, bivajoči in razdeljeni v razne dežele, zedinijo. Zares lepa je ta ideja, zares, narodna slovenska zavest jo je vdihnili! Vprašati pa se je sedaj potreba, bode li mogoče, kedaj to idejo izpeljati in jo vresničiti? Kdo bi si upal trditi, da bode v kratkem mogoče jo v življenje vpeljati? Jaz rečem, da imam malo ali celo nobene nade, da bode to kedaj mogoče. Ovire in tej ideji nasprotne moči so prevelike. Potrebno je tedaj, da gledamo in si prizadevamo zmanjšati ovire in zadržke k zedinjenju Slovencev in da vender ostanemo, kolikor mogoče, na zgodovinski podlagi. To pa bi se po mojem mnenju

najlože zgodilo, ako bi se slovenska marka (Windische Mark) odločila od nemškega dela Štajerskega in se v skupino slovensko zedinila samo slovenska marka, zgornje Štajersko pa v zgornje avstrijsko skupino.

Tako je nam Slovincem in Nemcem pomagano. Da se osnuje slovenska marka, je neobhodno po mojem mnenju za štajerske Slovence potrebno, ako si hočejo svojo narodnost ohraniti, opira se pa to tudi na zgodovinsko podlago. Komu ni znano, da se naš svitli cesar imenuje: „Gospod slovenske marke“? Ako pa se On tako imenuje, zakaj bi je mi tirjati ne smeli? Pa delila so se tudi častna imena v obziru slovenske marke, kar je gotovo znamenje, da ima historično podlago. Državni grof Turn-Valassina ima častno ime: Oberst-Erbland-Hofmeister in Krain und der Windischen Mark. Ne morem si kaj, da ne bi omenil, da ta žlahtni grof razun tega še tudi sledeča častna imena ima: Erbland-Silberkammerer in Kärnten, Erbland-Marschall in Görz und Gradiska. Najvišjo čast skorej v vseh slovenskih deželah je tedaj nekdaž ta žl. rodbina imela in gotovo je to tudi znamenje, da so nekdaž te dežele v oži zvezi stale. Podlaga tedaj, na kateri naj bi se ustanovitev slovenske marke tirjala, bi se tedaj že našla, ako bi naši zgodovinarji to še nekoliko preiskovali. Kar me pa najbolj sili in naganja o slovenski marki govoriti, je moje trdo prepričanje, da je njena ustanovitev za nas Slovence potrebna, kakor voda ribi! Komaj so naši rodoljubi v Mariboru narodni program sestavili in ga razglasili, bil je že ogenj s strehi med Nemci,

posebno na Štajerskem. Jezilo jih je strašno, da so si upali Slovenci program narediti, bolj še, da se je to na Štajerskem zgodilo; da so pa celo tirjali notranje-avstrijsko skupino, tega niso mogli prestati in grdili so torej nesramno naše slovenske rodoljube po svojih časnikih. Ako bi se notr.-avstr. skupina imela kedaj ustanoviti, gotovo bi se poprašali pasamezni deželni zbori poprej, kaj da mislijo. Je li pa verjetno, da bodo Nemci kedaj v to privolili? Poglejte zbor graški in lahko bode vsak vpoznal, da z ljudmi, ki le od velike Nemčije sanjarijo in vstanovitve mogočne in srečne Avstrije le po priliki v misel jemljejo, o tem se še pogovarjati ne da, koliko manj pa pametno in resnobno prevdarjati in debatirati. Prepričan sem, da ta lepa zgodovinska ideja mariborskega programa mora pasti, ker bodo trmasto, nepremagljivo nasprotovali Nemci in posebno štajerski Nemci, kateri so se veliko nemškega duha veliko bolj navzeli kakor koroški Nemci. Tirjajmo torej, da se slovenska marka loči od nemškega Štajerskega in se tako pomanjšajo ovire, ki so nasprotne, da se zedinijo Slovenci. To pa temveč imamo pravico tirjati, ker štajerski Slovenci od Nemcev v graškem deželnem zboru nimajo ničesar dobrega pričakovati.

Ako pogledamo na vse delovanje štajerskega deželnega zbora, prašamo, kaj je storil v blagor in prid štajerskih Slovencev? Dobrega gotovo nič! Slovencev najpravičnejše želje se niso spoznile in tudi pričakovati ni nič več, da bode temu kedaj bolje. Može, ki so uterjeni v misli, da le nemška omika zamore spodnje Štajerce osrečiti, nikdar slovensčini ne bodo pravični! Dobro nam je

Besednik.

Listi iz bele Ljubljane.

III.

(„Saison morte“; čitalnica in poletni izhodi; Charlota žl. Tiefensee; beseda 27. t. m.; slovenska matica in nekteri rodoljubi; slovenske predstave v gledišču).

Tako imenovana „saison morte“ ali tiha, mrtva doba se bliža svojemu koncu, tega nas spominjajo razne prikazni. Pač čudno je res to, da se namreč imenuje ravno ista doba mrtva, ko je največ življenja v naravi, ko nas vse vabi vun iz tesnega mestnega ozidja v prosto naravo. Pa meščani so že taki, da se za nje prava „saison“ začneja še le tedaj, ko začne listje odpadati od drevja; kadar začne narava zopet mreti, takrat se za nje začneja življenje veselje in raznovrstnih zabav. Kmalu se bodo začele zopet besede in veselice tudi v naši čitalnici, ktere že nekaj let sem v poletnem času popolnoma prenehavajo. Včasih naša čitalnica ni bila tako nobel, da bi imela tudi svojo „saison morte“ ali prav po domače, svojo „dolgočasno dobo“; napravljala je tudi v poletnem času večkrat občene izhode, katerih se še marsikdo z veseljem spominja. Zadnja leta pa se je vse to nekako zanemarjalo in

prepuščalo osnivanje izhodov le „južnemu Sokolu“. Ta pa je rad raztegaval svoje peroti v bolj oddaljene kraje, tako da ga krasne slovenske golobičice niso mogle dohitovati, in se je vse eno mnogokrat slišalo vprašanje, zakaj da čitalnica ne napravi nobenega izhoda. Se ve da je zdaj že malo pozno opominjati na take stvari, storili smo to le zaradi tega, da se čez zimo dostojno v pretres vzame vprašanje, ali bi res to kaj težavnega bilo, če bi se osnovalo vsako poletje nekoliko taci skupnih izhodov? Ako bi utegnili dotični gospodje vender le zopet pozabiti na to, si bomo vzeli prostost in jih še enkrat opomnili. — Dva prav prijetna in mična večera smo imeli pred kratkim, namreč 6. in 12. dne t. m., ko je dala slavnoznana umetnica gospodičina Charlota žl. Tiefensee dve besedi v čitalnične dvorani. Prva teh dveh besed je bila v blagi namen, namreč vdovam in sirotam v zadnji vojski padlih vojakov domačega 17. polka Hohenlohe, in je donesla čistega dohodka 112 gld., kateri so se izročili društvu gospá, da jih razdeli. Ne morem pa tukaj na široko popisovati posamnih toček teh dveh koncertov, le toliko naj rečem, da v Ljubljani imamo malokrat priliko, kaj tako umetnega slišati. Gospodičina Charlota žl. Tiefensee, rojena v Terezinu na Českem, je med umetniškimi svetom znana za slavno pevkinjo in se je tudi tukaj popolnoma izkazala kot pravo umetnico. V vsakej točki

pokazala je, da imamo pred seboj pevkinjo, ki nima zastoj slavnega imena, ampak ga tudi zna opravičiti. Razun raznih arij iz oper prikupile so se nam še posebno narodne pesmi v raznih jezicah, med temi tudi slovenska „po jezeru“. Slava umetnici, ki nam je napravila dva tako lepa in okusapolna večera. Hvala gre še tudi za njih blagovoljno pripomoč gospodičini Glančnikovi in g. Elze-u in pa ljubeznjivima sestricama gospodičn. Fröhlich Evgeniji in Rozi, ki ste se posebno odlikovale v drugej besedi.

Zanimiva za marsikterega vnaneja rodoljuba utegne biti tudi beseda, ktera bode na dan občnega zbora slovenske matice, namreč 27. t. m. Kakor namreč slišimo, bode se ta večer zopet pela mična Ipavčeva opereta „Ptičnik“. Kdor še ni slišal te ljubke spevoigre, gotovo ne bode zamudil tako lepe prilike, kakor jo bode imel ravno zdaj. Na eno nas pa še spominja občni zbor slovenske matice, namreč, da ji manjka zdaj še 42 udov do tisočine. Malo dni je sicer le še do občnega zbora, pa morebiti bi jih menda le dobili po vsem Slovenskem toliko, da bi jih bilo ravno tisoč. Poskusimo tedaj! Mnogo jih je še rodoljubov, od kterih se nam kaj čudno zdi, da še niso pristopili; naj bi ne odtegovali dalje svoje podpore takó koristni napravi, da nam bode krepko napredovala in se čvrstno razvijala! Prepričani smo, da z malim trudom bi mar-